

به پسر، سیاوش
غلامرضا عمرانی

بخوانیم و بنویسیم
راهنمای معلم
اول دبستان

پدیدآورندگان:
غلامرضا عمرانی
و همکاران:
آمنه احمدی
معصومه سراوانی
رخساره فضلی
عصمت گلی‌فروشان

عمرانی، غلامرضا، ۱۳۲۶ -

بخوانیم و بنویسیم: راهنمای معلم اول دبستان / پدیدآورندگان غلامرضا عمرانی؛ همکاران آمنه احمدی... [و دیگران]. -- تهران: مبتکران، اندیشه‌سازان، ۱۳۸۴.
۴۵۳ ص: مصور، جدول. -- (انتشارات مبتکران؛ ۸۳۹)

ISBN 964-395-529-x

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

عنوان دیگر: راهنمای معلم فارسی اول دبستان، بخوانیم و بنویسیم.

۱. فارسی -- کتاب‌های درسی -- راهنمای آموزشی (ابتدایی). ۲. خواندن (ابتدایی) -- راهنمای آموزشی. ۳. فارسی -- املاء -- راهنمای آموزشی (ابتدایی). الف. احمدی. آمنه. ب. عنوان. ج. عنوان: راهنمای معلم اول دبستان. د. عنوان: راهنمای معلم فارسی اول دبستان، بخوانیم و بنویسیم.

۳۷۲/۶۰۴۴

۸۴۵ ع ۲ ف / ۱۵۷۷ LB

۸۴-۲۶۵۴۵ م

کتابخانه ملی ایران

بخوانیم و بنویسیم

پدیدآورندگان: غلامرضا عمرانی و همکاران آمنه احمدی، معصومه سراوانی

رخساره فضلی، عصمت گلی‌فروشان

تصویرگر: وحید فاضل

طراح جلد: امین نصر

ناشر: اندیشه‌سازان - مبتکران

ترتوف‌نگاری: مرکز کامپیوتر نوین

لیتوگرافی: ابرنگ

چاپ: صدف

صحافی: سهند

اندیشه سازان

مؤسسه فرهنگی - انتشاراتی

ناشر: انتشارات مبتکران (پروانه نشر: ۱۶۷/۱۰۲)

www.mobtakeran.com

تهران: میدان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان نظری، پلاک ۱۱۹

کدپستی ۱۳۱۴۷۶۴۹۶۱ تلفن ۹۱ - ۶۶۹۵۴۳۹۰ دورنگار ۶۶۹۵۴۳۹۲

E-Mail: post@mobtakeran.org

حقوق چاپ و نشر، محفوظ و مخصوص ناشر است و هرگونه کپی‌برداری

یا نقل مطالب بدون اجازه ناشر پیگرد قانونی دارد.

فهرست

عنوان	شماره‌ی صفحه	عنوان	شماره‌ی صفحه
سخنی با هم‌کار محترم.....	۲	فعالیت ۱، تشکیل گروه‌ها.....	۱۰۳
فهرست راه‌بردهای آموزش کتاب «بخوانیم» و «بنویسیم».....	۷	فعالیت ۲، معارفه.....	۱۰۳
پیش از آن‌که مهر بیاید.....	۸	فعالیت ۳، برنامه‌ای با مشارکت کودکان.....	۱۰۵
توصیف کتاب «بخوانیم» و «بنویسیم» ، کتاب در دو نگاه.....	۱۰	فعالیت ۴، کار هنری.....	۱۰۶
توصیف کتاب «بخوانیم» و «بنویسیم» ، توصیف نگاره‌ها.....	۱۴	فعالیت ۵، ساعتی با نگاره.....	۱۰۷
توصیف صفحات یک نگاره.....	۲۱	فعالیت ۶، حقوق و مسئولیت‌ها.....	۱۰۸
توصیف نشانه‌های ۱.....	۲۸	فعالیت ۷، تصویرخوانی.....	۱۰۹
نشانه‌های ۱، ساختار هر درس.....	۳۰	فعالیت ۸، داستان سازی.....	۱۰۹
توصیف نشانه‌های ۲.....	۳۶	فعالیت ۹، خانواده‌ی شما چند نفرند؟.....	۱۱۰
نشانه‌های ۲، ساختار هر درس.....	۳۹	فعالیت ۱۰، بازگشت به نگاره.....	۱۱۱
کتاب‌خوانی.....	۴۱	فعالیت ۱۱، تصویرخوانی.....	۱۱۲
روان‌خوانی.....	۴۴	فعالیت ۱۲، تقویت مهارت مشاهده.....	۱۱۲
اهداف کتاب درسی.....	۴۶	فعالیت ۱۳، پرسش‌نامه‌ی تصویری.....	۱۱۳
پیش‌نهاد روش‌هایی برای تدریس کتاب «بخوانیم» و «بنویسیم».....	۵۲	فعالیت ۱۴، گسترش واژگان.....	۱۱۴
طراحی آموزشی برای تدریس فعال.....	۵۷	فعالیت ۱۵، بین و بگو.....	۱۱۶
نقشه‌ی تدریس کتاب «بخوانیم» و «بنویسیم».....	۵۸	فعالیت ۱۶، گوش کن و بگو.....	۱۱۷
استخراج نقشه‌ی تدریس.....	۵۹	فعالیت ۱۷، به دوستان بگو.....	۱۱۸
آموزش براساس ساختار کتاب چگونه انجام خواهد شد؟.....	۶۰	فعالیت ۱۸، بگرد و پیدا کن.....	۱۱۹
نگاهی به پنج بخش اصلی کتاب.....	۶۲	فعالیت ۱۹، بازی.....	۱۲۰
طرح درس.....	۶۵	فعالیت ۲۰، با هم بخوانیم.....	۱۲۱
بررسی و نقد طرح درس.....	۶۷	فعالیت ۲۱، دست‌کاری در شعر.....	۱۲۴
چگونه یک طرح درس بنویسیم؟.....	۶۷	فعالیت ۲۲، کتاب بسازیم.....	۱۲۵
نکاتی بیشتر در مورد نگاره‌ها.....	۶۹	فعالیت ۲۳، کتاب‌خوانی.....	۱۲۶
توصیف ویژگی‌های نگاره‌ها.....	۶۹	فعالیت ۲۴، تعارفات روزمره.....	۱۲۶
تدریس نگاره‌ها.....	۷۹	فعالیت ۲۵، ایفای نقش [۵۵].....	۱۲۶
نقشه‌ی اصلی زبان آموزی.....	۸۰	فعالیت ۲۶، آماده‌سازی برای نوشتن (۱).....	۱۲۷
طرح درس‌های پیش‌نهادی ما.....	۸۳	فعالیت ۲۷، پرسش‌نامه‌ی تصویری.....	۱۲۹
جدول ترتیب واج آموزی نگاره‌ی ۱.....	۸۶	فعالیت ۲۸، خانه‌سازی، آماده‌سازی برای نوشتن (۲).....	۱۳۰
جدول ترتیب واج آموزی نگاره‌ی ۲.....	۸۷	فعالیت ۲۹، شناخت قیدها و صفت‌های ضروری.....	۱۳۲
... و یک دو سه تقاضا.....	۸۸	فعالیت ۳۰، طراحی فضایی.....	۱۳۲
برخی از تعریف‌ها و مهارت‌های لازم.....	۸۹	فعالیت ۳۱، کمک‌رسانی به جاتوران.....	۱۳۳
هدف‌ها.....	۹۰	فعالیت ۳۲، کارهای خوب.....	۱۳۳
هدف‌های کلی و جزئی هر نگاره.....	۹۱	فعالیت ۳۳، مرا ارزش‌یابی کنید (به من نمره بدهید).....	۱۳۴
هدف‌های کلی بقیه‌ی کتاب «بخوانیم» و «بنویسیم».....	۹۲	فعالیت ۳۴، گل بازی / خمیر بازی.....	۱۳۵
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۱.....	۹۲	فعالیت ۳۵، نوشتن مشق.....	۱۳۵
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۲.....	۹۴	فعالیت ۳۶، ایجاد آمادگی برای درس بعد.....	۱۳۵
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۳.....	۹۵	فعالیت ۳۷، مشق بنویسیم.....	۱۳۶
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۴.....	۹۶	نگاره‌ی ۲.....	۱۳۷
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۵.....	۹۷	طرح درس نگاره‌ی ۲، اهداف.....	۱۳۸
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۶.....	۹۷	فعالیت ۱، چی؟ کجا؟.....	۱۳۸
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۷.....	۹۸	فعالیت ۲، طرح داستان.....	۱۳۹
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۸.....	۹۸	فعالیت ۳، پاننومیم.....	۱۴۰
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۹.....	۹۹	فعالیت ۴، مراجعه به کتاب.....	۱۴۱
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۱۰.....	۹۹	فعالیت ۵، تعارفات روزمره [۵۵].....	۱۴۱
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۱۱.....	۱۰۰	فعالیت ۶، تقویت مهارت مشاهده.....	۱۴۲
سیاهه‌ی مفاهیم، هدف‌ها و مهارت‌های نگاره‌ی ۱۲.....	۱۰۰	فعالیت ۷، پرسش‌نامه‌ی تصویری اول کدام، بعد کدام.....	۱۴۲
نگاره‌ی ۱.....	۱۰۱	فعالیت ۸، کمی هم نوار گوش کنیم [۵۵].....	۱۴۳
طرح درس نگاره‌ی ۱، اهداف.....	۱۰۲	فعالیت ۹، پرسش و پاسخ از نوار [۵۵].....	۱۴۳

عنوان	شماره‌ی صفحه	عنوان	شماره‌ی صفحه
نگاره‌ی ۳	۱۴۴	فعالیت ۱۰، به کتاب برگردیم	۱۴۴
طرح درس نگاره‌ی ۳، اهداف	۱۴۵	فعالیت ۱۱، بازی	۱۴۵
فعالیت ۱، گروه‌بندی	۱۴۷	فعالیت ۱۲، مسابقه‌ای برای طرح سؤال	۱۴۷
فعالیت ۲، تقلید صدا	۱۴۸	فعالیت ۱۳، بین و بگو	۱۴۸
فعالیت ۳، نمایش بی صدا (پانتومیم)	۱۴۹	فعالیت ۱۴، گسترش واژگان	۱۴۹
فعالیت ۴، مدرسه‌ی موش‌ها	۱۵۰	فعالیت ۱۵، بین و بگو	۱۵۰
فعالیت ۵، پرسش و پاسخ	۱۵۲	فعالیت ۱۶، گوش کن و بگو	۱۵۲
فعالیت ۶، مراجعه به کتاب	۱۵۳	فعالیت ۱۷، به دوستان بگو	۱۵۳
فعالیت ۷، تقویت مهارت مشاهده	۱۵۴	فعالیت ۱۸، بگرد و پیدا کن	۱۵۴
فعالیت ۸، مقررات عبور و مرور	۱۵۵	فعالیت ۱۹، نمایش	۱۵۴
فعالیت ۹، اجرای نمایش	۱۵۵	فعالیت ۲۰، تعارفات روزمره	۱۵۵
فعالیت ۱۰، کار هنری	۱۵۶	فعالیت ۲۱، نوار صوتی	۱۵۵
فعالیت ۱۱، واژه‌های زیر نگاره (تصویرخوانی)	۱۵۶	فعالیت ۲۲، برنامه‌ای با مشارکت کودکان	۱۵۵
فعالیت ۱۲، پرسش‌نامه‌ی تصویری	۱۵۷	فعالیت ۲۳، پیش از نوشتن	۱۵۵
فعالیت ۱۳، باز هم پرسش‌نامه‌ی تصویری	۱۶۱	فعالیت ۲۴، کتاب سازی	۱۵۶
فعالیت ۱۴، بازی با نام‌ها (واج آموزی)	۱۶۲	فعالیت ۲۵، پیش از نوشتن	۱۵۶
فعالیت ۱۵، خواندن شعر	۱۶۲	فعالیت ۲۶، پر کردن جدول میزان پیش رفت و...	۱۵۷
فعالیت ۱۶، شعر	۱۶۲	فعالیت ۲۷، شناخت قیدها و صفت‌های ضروری	۱۶۱
فعالیت ۱۷، مشق خانه	۱۶۳	فعالیت ۲۸، ایجاد آمادگی برای درس بعدی	۱۶۲
فعالیت ۱۸، درخت دانش	۱۶۳	فعالیت ۲۹، خودارزیابی	۱۶۲
فعالیت ۱۹، بین و بگو	۱۶۴	نگاره‌ی ۴	۱۶۳
فعالیت ۲۰، گوش کن و بگو	۱۶۴	طرح درس نگاره‌ی ۴، اهداف	۱۶۴
فعالیت ۲۱، به دوستان بگو	۱۶۴	فعالیت ۱، گروه‌بندی	۱۶۴
فعالیت ۲۲، بگرد و پیدا کن	۱۶۵	فعالیت ۲، تقلید صدا	۱۶۴
فعالیت ۲۳، کتاب‌خوانی	۱۶۶	فعالیت ۳، نمایش بی صدا (پانتومیم)	۱۶۵
فعالیت ۲۴، مشق نوشتن	۱۶۶	فعالیت ۴، مدرسه‌ی موش‌ها	۱۶۶
فعالیت ۲۵، شناخت قیدها و صفت‌های ضروری	۱۶۷	فعالیت ۵، پرسش و پاسخ	۱۶۷
فعالیت ۲۶، ایجاد آمادگی برای نگاره‌ی ۴	۱۶۷	فعالیت ۶، مراجعه به کتاب	۱۶۷
فعالیت ۲۷، خودارزیابی	۱۶۸	فعالیت ۷، تقویت مهارت مشاهده	۱۶۸
فعالیت ۲۸، مرور واژه‌ها	۱۶۹	فعالیت ۸، مقررات عبور و مرور	۱۶۹
فعالیت ۲۹، ایجاد ارتباط	۱۷۰	فعالیت ۹، اجرای نمایش	۱۶۹
فعالیت ۳۰، بی کلام حرف زدن	۱۷۰	فعالیت ۱۰، کار هنری	۱۷۰
نگاره‌ی ۴	۱۷۱	فعالیت ۱۱، واژه‌های زیر نگاره (تصویرخوانی)	۱۷۱
طرح درس نگاره‌ی ۴، اهداف	۱۷۲	فعالیت ۱۲، پرسش‌نامه‌ی تصویری	۱۷۲
فعالیت ۱، گروه‌بندی	۱۷۲	فعالیت ۱۳، باز هم پرسش‌نامه‌ی تصویری	۱۷۲
فعالیت ۲، بردن دانش‌آموزان به پارک	۱۷۳	فعالیت ۱۴، بازی با نام‌ها (واج آموزی)	۱۷۳
فعالیت ۳، یک بوستان (پارک) بسازیم	۱۷۴	فعالیت ۱۵، خواندن شعر	۱۷۴
فعالیت ۴، گفت و گو	۱۷۵	فعالیت ۱۶، شعر	۱۷۵
فعالیت ۵، نقل و بسط تجربه‌ها	۱۷۶	فعالیت ۱۷، مشق خانه	۱۷۶
	۱۷۶	فعالیت ۱۸، درخت دانش	۱۷۷
	۱۷۷	فعالیت ۱۹، بین و بگو	۱۷۷
	۱۷۷	فعالیت ۲۰، گوش کن و بگو	۱۷۷
	۱۷۸	فعالیت ۲۱، به دوستان بگو	۱۷۸
	۱۷۹	فعالیت ۲۲، بگرد و پیدا کن	۱۷۹
	۱۷۹	فعالیت ۲۳، کتاب‌خوانی	۱۷۹
	۱۸۳	فعالیت ۲۴، مشق نوشتن	۱۸۳
	۱۸۵	فعالیت ۲۵، شناخت قیدها و صفت‌های ضروری	۱۸۵
	۱۸۵	فعالیت ۲۶، ایجاد آمادگی برای نگاره‌ی ۴	۱۸۵
	۱۸۶	فعالیت ۲۷، خودارزیابی	۱۸۶
	۱۸۶	فعالیت ۲۸، مرور واژه‌ها	۱۸۶
	۱۸۷	فعالیت ۲۹، ایجاد ارتباط	۱۸۷
	۱۸۷	فعالیت ۳۰، بی کلام حرف زدن	۱۸۷
	۱۸۹	نگاره‌ی ۴	۱۸۹

عنوان	شماره‌ی صفحه	عنوان	شماره‌ی صفحه
فعالیت ۶، دسته‌بندی	۲۲۱	فعالیت ۱۱، پرسش‌نامه‌ی تصویری	۲۵۲
فعالیت ۷، بازی‌های تصویری	۲۲۱	فعالیت ۱۲، باز هم پرسش‌نامه‌ی تصویری	۲۵۲
فعالیت ۸، مراجعه به کتاب	۲۲۱	فعالیت ۱۳، تعیین فعالیت خارج از کلاس	۲۵۳
فعالیت ۹، واج آموزشی	۲۲۱	فعالیت ۱۴، تقویت مهارت مشاهده	۲۵۳
فعالیت ۱۰، ارائه‌ی پرسش‌نامه‌ی تصویری	۲۲۲	فعالیت ۱۵، تحقیق، بررسی و کشف	۲۵۴
فعالیت ۱۱، تعیین فعالیت خارج از کلاس	۲۲۲	فعالیت ۱۶، مشق شب	۲۵۴
فعالیت ۱۲، شناخت قیدها و صفت‌های ضروری	۲۲۳	فعالیت ۱۷، رنگ کنید	۲۵۵
فعالیت ۱۳، مشق و طرح	۲۲۳	فعالیت ۱۸، مشکل املایی (مشکل نوشتن)	۲۵۵
فعالیت ۱۴، تقویت مهارت مشاهده	۲۲۴	فعالیت ۱۹، قیدها و صفت‌ها	۲۵۶
فعالیت ۱۵، خودارزیابی	۲۲۴	فعالیت ۲۰، آمادگی برای نگاره‌ی ۹	۲۵۶
فعالیت ۱۶، مرا ارزیابی کنید	۲۲۵	فعالیت ۲۱، خودارزیابی	۲۵۶
فعالیت ۱۷، آماده‌سازی برای نگاره‌ی ۷	۲۲۵	فعالیت ۲۲، بین و بگو	۲۵۷
فعالیت ۱۸، به دوستان بگو	۲۲۶	فعالیت ۲۳، گوش کن و بگو	۲۵۷
فعالیت ۱۹، گوش کن و بگو	۲۲۷	فعالیت ۲۴، بگرد و پیدا کن	۲۵۸
فعالیت ۲۰، به دوستان بگو	۲۲۷	فعالیت ۲۵، به دوستان بگو	۲۵۸
فعالیت ۲۱، بگرد و پیدا کن	۲۲۸	فعالیت ۲۶، پیش از نوشتن	۲۵۹
فعالیت ۲۲، نمایش	۲۲۸	فعالیت ۲۷، مرا ارزیابی کنید	۲۵۹
فعالیت ۲۳، کتاب‌خوانی	۲۲۸	فعالیت ۲۸، نمایش	۲۶۰
فعالیت ۲۴، با هم بخوانیم	۲۲۹	فعالیت ۲۹، با هم بخوانیم	۲۶۰
نگاره‌ی ۷	۲۳۱	نگاره‌ی ۹	۲۶۲
طرح درس نگاره‌ی ۷، اهداف	۲۳۲	طرح درس نگاره‌ی ۹، اهداف	۲۶۳
فعالیت ۱، گروه‌بندی	۲۳۲	فعالیت ۱، تشکیل گروه‌ها	۲۶۳
فعالیت ۲، داستان بسازیم	۲۳۲	فعالیت ۲، شناخت جانوران	۲۶۳
فعالیت ۳، فصل زیبای من	۲۳۳	فعالیت ۳، مراجعه به کتاب = مطالعه‌ی اکتشافی	۲۶۵
فعالیت ۴، ساعتی با نگاره (= مطالعه‌ی اکتشافی)	۲۳۳	فعالیت ۴، بازی با کارت	۲۶۵
فعالیت ۵، بازی با تصویرک‌ها	۲۳۴	فعالیت ۵، داستان: اشتباهات مرا پیدا کنید	۲۶۶
فعالیت ۶، هم‌آغاز، هم‌پایان	۲۳۴	فعالیت ۶، مرا در تصویر پیدا کنید	۲۶۶
فعالیت ۷، پرسش‌نامه‌ی تصویری	۲۳۶	فعالیت ۷، واژه آموزشی	۲۶۷
فعالیت ۸، بیان خاطرات	۲۳۶	فعالیت ۸، گسترش واژگان	۲۶۷
فعالیت ۹، داستان بسازیم	۲۳۷	فعالیت ۹، تلفیق با ریاضی	۲۶۸
فعالیت ۱۰، تقویت مهارت مشاهده	۲۳۸	فعالیت ۱۰، پرسش‌نامه‌ی تصویری	۲۶۹
فعالیت ۱۱، یک داستان خنده‌دار	۲۳۸	فعالیت ۱۱، تعیین فعالیت خارج از کلاس	۲۶۹
فعالیت ۱۲، تعیین فعالیت خارج از کلاس	۲۳۹	فعالیت ۱۲، تصویر ناتمام	۲۷۰
فعالیت ۱۳، تکلیف شب	۲۳۹	فعالیت ۱۳، بین و بگو	۲۷۰
فعالیت ۱۴، آمادگی برای نگاره‌ی ۸	۲۴۰	فعالیت ۱۴، گوش کن و بگو	۲۷۱
فعالیت ۱۵، شناخت قیدها و صفت‌ها	۲۴۰	فعالیت ۱۵، به دوستان بگو	۲۷۲
فعالیت ۱۶، مشکل املایی (مشکل نوشتن)	۲۴۱	فعالیت ۱۶، بگرد و پیدا کن	۲۷۲
فعالیت ۱۷، شناخت قیدها و صفت‌های ضروری	۲۴۲	فعالیت ۱۷، کتاب‌خوانی	۲۷۳
فعالیت ۱۸، بین و بگو	۲۴۳	فعالیت ۱۸، بازی [۵۵]	۲۷۴
فعالیت ۱۹، خودارزیابی	۲۴۳	فعالیت ۱۹، پیش از نوشتن	۲۷۵
فعالیت ۲۰، مرا ارزیابی کنید	۲۴۳	فعالیت ۲۰، تقویت مهارت مشاهده	۲۷۵
نگاره‌ی ۸	۲۴۵	فعالیت ۲۱، آمادگی برای نگاره‌ی ۱۰	۲۷۵
طرح درس نگاره‌ی ۸، اهداف	۲۴۶	فعالیت ۲۲، خودارزیابی	۲۷۵
فعالیت ۱، گروه‌بندی [۵۵]	۲۴۶	فعالیت ۲۳، مرا ارزیابی کنید	۲۷۶
فعالیت ۲، شباهت‌ها و تفاوت‌ها	۲۴۷	فعالیت ۲۴، مشق شب	۲۷۶
فعالیت ۳، آموزش نتیجه‌گیری از فعالیت‌های	۲۴۹	فعالیت ۲۵، رفع موانع نوشتن	۲۷۶
فعالیت ۴، داستان: اشتباهات مرا پیدا کنید	۲۴۹	نگاره‌ی ۱۰	۲۷۸
فعالیت ۵، مرا در تصویر پیدا کنید	۲۴۹	طرح درس نگاره‌ی ۱۰، اهداف	۲۷۹
فعالیت ۶، مراجعه به کتاب، ساعتی با نگاره	۲۵۰	فعالیت ۱، هدف: آماده‌سازی و ایجاد انگیزه	۲۷۹
فعالیت ۷، شناخت ویژگی‌های روستا	۲۵۰	فعالیت ۲، بیان تجربه‌ها از طریق کلامی	۲۷۹
فعالیت ۸، هم‌آغازها و هم‌پایان‌ها	۲۵۰	فعالیت ۳، تقویت مهارت کلامی	۲۸۰
فعالیت ۹، گسترش واژگان	۲۵۱	فعالیت ۴، نتیجه‌گیری	۲۸۰
فعالیت ۱۰، بیان احساس	۲۵۱	فعالیت ۵، نمایش	۲۸۱

عنوان	شماره‌ی صفحه	عنوان	شماره‌ی صفحه
فعالیت ۶، تجربه‌ای از نوع دیگر.....	۲۸۱	فعالیت ۱۴، به دوستان بگو.....	۳۰۶
فعالیت ۷، مراجعه به کتاب.....	۲۸۱	فعالیت ۱۵، بگرد و پیدا کن.....	۳۰۷
فعالیت ۸، ارائه‌ی پرسش‌نامه‌ی تصویری.....	۲۸۲	فعالیت ۱۶، نمایش.....	۳۰۷
فعالیت ۹، تعیین فعالیت خارج از کلاس.....	۲۸۲	فعالیت ۱۷، کتاب‌خوانی.....	۳۰۷
فعالیت ۱۰، مرور واژه‌ها.....	۲۸۲	فعالیت ۱۸، بنویسم.....	۳۰۸
فعالیت ۱۱، ایجاد ارتباط.....	۲۸۳	فعالیت ۱۹، رفع مشکلات نوشتن.....	۳۰۸
فعالیت ۱۲، بین و بگو.....	۲۸۳	آموزش نشانه‌ها (۱).....	۳۱۰
فعالیت ۱۳، گوش کن و بگو.....	۲۸۴	درس ۱.....	۳۱۱
فعالیت ۱۴، به دوستان بگو.....	۲۸۴	طراحی آموزشی نشانه‌ی «آ».....	۳۱۱
فعالیت ۱۵، بگرد و پیدا کن.....	۲۸۴	فعالیت ۱، گروه‌بندی.....	۳۱۲
فعالیت ۱۶، نمایش.....	۲۸۵	فعالیت ۲، ارائه‌ی یک کار هنری.....	۳۱۲
فعالیت ۱۷، تقویت مهارت مشاهده.....	۲۸۶	فعالیت ۳، تصویرخوانی.....	۳۱۳
فعالیت ۱۸، پیش از نوشتن.....	۲۸۶	فعالیت ۴، تقویت مهارت مقایسه.....	۳۱۳
فعالیت ۱۹، تقویت مهارت مشاهده.....	۲۸۶	فعالیت ۵، ابراز احساسات.....	۳۱۳
فعالیت ۲۰، بنویسم.....	۲۸۷	فعالیت ۶، تقویت مهارت خوب دیدن،.....	۳۱۴
فعالیت ۲۱، آمادگی برای نگاره‌ی ۱۱.....	۲۸۷	فعالیت ۷، شکل‌های خواندن.....	۳۱۷
فعالیت ۲۲، خودارزیابی.....	۲۸۷	فعالیت ۸، تعیین فعالیت خارج از کلاس.....	۳۱۹
فعالیت ۲۳، مرا ارزیابی کنید.....	۲۸۸	فعالیت ۹، طراحی با شکل نشانه‌ی «آ».....	۳۱۹
فعالیت ۲۴، رفع موانع نوشتن.....	۲۸۸	فعالیت ۱۰، نمایش نوشتن.....	۳۲۰
نگاره‌ی ۱۱.....	۲۸۹	فعالیت ۱۱، آموزش دو شکل نوشتاری.....	۳۲۰
طرح درس نگاره‌ی ۱۱، اهداف.....	۲۹۰	فعالیت ۱۲، نوشتن.....	۳۲۱
فعالیت ۱، گروه‌بندی.....	۲۹۰	طراحی آموزشی نشانه‌ی «ب».....	۳۲۲
فعالیت ۲، با خرید چه طورید؟.....	۲۹۰	فعالیت ۱۳، تصویرخوانی.....	۳۲۳
فعالیت ۳، باز هم خرید.....	۲۹۱	فعالیت ۱۴، آشنا شدن با شکل و صدای نشانه‌ی «ب».....	۳۲۳
فعالیت ۴، از خرید برمی‌گردیم.....	۲۹۱	فعالیت ۱۵، دسته‌بندی نشانه برحسب محل.....	۳۲۳
فعالیت ۵، مراجعه به کتاب.....	۲۹۲	فعالیت ۱۶، نام‌گذاری نشانه.....	۳۲۴
فعالیت ۶، ارائه‌ی پرسش‌نامه‌ی تصویری.....	۲۹۲	فعالیت ۱۷، مراجعه به کتاب.....	۳۲۴
فعالیت ۷، نمایش خرید و فروش،.....	۲۹۲	فعالیت ۱۸، طراحی با شکل نشانه.....	۳۲۴
فعالیت ۸، کدام شغل از همه بهتر است؟.....	۲۹۳	فعالیت ۱۹، ارزش‌یابی.....	۳۲۵
فعالیت ۹، طراحی فعالیت خارج از کلاس.....	۲۹۳	فعالیت ۲۰، تعیین فعالیت خارج از کلاس.....	۳۲۵
فعالیت ۱۰، بین و بگو.....	۲۹۳	فعالیت ۲۱، بین و بگو.....	۳۲۵
فعالیت ۱۱، گوش کن و بگو.....	۲۹۳	فعالیت ۲۲، گوش کن و بگو.....	۳۲۶
فعالیت ۱۲، به دوستان بگو.....	۲۹۴	فعالیت ۲۳، به دوستان بگو.....	۳۲۷
فعالیت ۱۳، بگرد و پیدا کن.....	۲۹۴	فعالیت ۲۴، بگرد و پیدا کن.....	۳۲۷
فعالیت ۱۴، بازی.....	۲۹۵	فعالیت ۲۵، بازی.....	۳۲۷
فعالیت ۱۵، نمایش [۵۵].....	۲۹۵	فعالیت ۲۶، کتاب‌خوانی.....	۳۲۸
فعالیت ۱۶، بنویسم.....	۲۹۷	بنویسم.....	۳۲۸
فعالیت ۱۷، رفع مشکلات نوشتن.....	۲۹۷	درس ۲.....	۳۳۰
نگاره‌ی ۱۲.....	۲۹۹	طراحی آموزشی نشانه‌ی «آ».....	۳۳۰
طرح درس نگاره‌ی ۱۲، اهداف.....	۳۰۰	فعالیت ۱، ارزش‌یابی آغازین همراه با تشکیل گروه.....	۳۳۱
فعالیت ۱، گروه‌بندی.....	۳۰۰	فعالیت ۲، آماده‌سازی.....	۳۳۱
فعالیت ۲، هدف: ایجاد انگیزه برای شروع درس.....	۳۰۱	فعالیت ۳، ایجاد انگیزه.....	۳۳۱
فعالیت ۳، یادم میاد.....	۳۰۱	فعالیت ۴، ورود به اصل مطلب.....	۳۳۱
فعالیت ۴، مراجعه به کتاب.....	۳۰۲	فعالیت ۵، ایجاد تمرکز.....	۳۳۲
فعالیت ۵، سفره‌ی هفت‌سین بچینم.....	۳۰۲	فعالیت ۶، ورود به درس.....	۳۳۲
فعالیت ۶، داستان [۵۵].....	۳۰۳	فعالیت ۷، مطالعه‌ی اکتشافی.....	۳۳۲
فعالیت ۷، درست / نادرست به شیوه‌ی تصویری.....	۳۰۴	فعالیت ۸، تثبیت و تعمیق موضوع.....	۳۳۳
فعالیت ۸، فعالیت خارج از کلاس.....	۳۰۴	فعالیت ۹، پرورش خلاقیت.....	۳۳۴
فعالیت ۹، بازی.....	۳۰۵	فعالیت ۱۰، بازی و نشاط، رفع خستگی و تجدید قوا.....	۳۳۴
فعالیت ۱۰، باز هم بازی.....	۳۰۵	فعالیت ۱۱، پیدا کردن «آ».....	۳۳۵
فعالیت ۱۱، خوش‌آمد به عید [۵۵].....	۳۰۵	فعالیت ۱۲، تعیین تکلیف (فعالیت خارج از کلاس).....	۳۳۵
فعالیت ۱۲، بین و بگو.....	۳۰۶	طراحی آموزشی نشانه‌ی «د».....	۳۳۵
فعالیت ۱۳، گوش کن و بگو.....	۳۰۶	فعالیت ۱۳، ارزش‌یابی تشخیصی.....	۳۳۶

عنوان	شماره‌ی صفحه	عنوان	شماره‌ی صفحه
فعالیت ۱۴، تشکیل گروه.....	۳۳۶	فعالیت ۲، طراحی یک بازی.....	۳۵۸
فعالیت ۱۵، ایجاد انگیزه.....	۳۳۶	فعالیت ۳، مراجعه به کتاب و ارائه‌ی درس.....	۳۵۸
فعالیت ۱۶، ارائه‌ی درس.....	۳۳۶	فعالیت ۴، ارزش‌یابی تکوینی.....	۳۵۹
فعالیت ۱۷، شبیه‌سازی.....	۳۳۷	فعالیت ۵، مادر.....	۳۵۹
فعالیت ۱۸، کاربرد آموخته‌ها در زندگی روزمره.....	۳۳۷	فعالیت ۶، آزمایش بخار آب (تلفیق با علوم).....	۳۶۰
فعالیت ۱۹، ارزش‌یابی تکوینی.....	۳۳۷	فعالیت ۷، طراحی فعالیت خارج از کلاس.....	۳۶۰
فعالیت ۲۰، بازی و تجدید قوا.....	۳۳۸	طراحی آموزشی نشانه‌ی «زن».....	۳۶۰
فعالیت ۲۱، پرورش خلاقیت و بیان احساس.....	۳۳۸	فعالیت ۸، ارزش‌یابی آغازین همراه با گروه‌بندی.....	۳۶۱
فعالیت ۲۲، تقویت خواندن با استفاده از بازی.....	۳۳۹	فعالیت ۹، آماده‌سازی - ایجاد انگیزه.....	۳۶۱
فعالیت ۲۳، تعیین تکلیف (فعالیت خارج از کلاس).....	۳۳۹	فعالیت ۱۰، مراجعه به کتاب (مطالعه‌ی اکتشافی).....	۳۶۱
فعالیت ۲۴، بین و بگو.....	۳۳۹	فعالیت ۱۱، مشاهده‌ی عینی.....	۳۶۲
فعالیت ۲۵، گوش کن و بگو.....	۳۳۹	فعالیت ۱۲، طراحی فعالیت خارج از کلاس.....	۳۶۲
فعالیت ۲۶، بگرد و پیدا کن.....	۳۴۰	فعالیت ۱۳، مثل نمونه.....	۳۶۲
فعالیت ۲۷، به دوستان بگو.....	۳۴۰	فعالیت ۱۴، بین و بگو.....	۳۶۳
فعالیت ۲۸، نمایش.....	۳۴۰	فعالیت ۱۵، گوش کن و بگو.....	۳۶۳
فعالیت ۲۹، کتاب‌خوانی.....	۳۴۰	فعالیت ۱۶، به دوستان بگو.....	۳۶۳
فعالیت ۳۰، با هم بخوانیم.....	۳۴۱	فعالیت ۱۷، بازی.....	۳۶۳
بنویسیم.....	۳۴۱	فعالیت ۱۸، کتاب‌خوانی.....	۳۶۳
فعالیت ۳۱، نوشتن «آ».....	۳۴۱	بنویسیم.....	۳۶۳
فعالیت ۳۲، هم‌نشینی و جانشینی.....	۳۴۲	درس ۶.....	۳۶۶
فعالیت ۳۳، کامل کن.....	۳۴۲	طراحی آموزشی نشانه‌ی «ای».....	۳۶۶
فعالیت ۳۴، وصل کن.....	۳۴۲	فعالیت ۱، گروه‌بندی با نام رنگ‌ها.....	۳۶۶
بنویسیم.....	۳۴۳	فعالیت ۲، آماده‌سازی - ایجاد انگیزه.....	۳۶۷
فعالیت ۳۵، نوشتن «د».....	۳۴۴	فعالیت ۳، ارائه‌ی درس.....	۳۶۷
فعالیت ۳۶، کامل کن.....	۳۴۴	فعالیت ۴، آموزش این و آن (اشاره به نزدیک و دور).....	۳۶۷
فعالیت ۳۷، تعداد صداها.....	۳۴۴	فعالیت ۵، طراحی فعالیت خارج از کلاس.....	۳۶۷
فعالیت ۳۸، ترکیب کن.....	۳۴۵	فعالیت ۶، ساختن صفت‌های جدید.....	۳۶۸
درس ۳.....	۳۴۶	طراحی آموزشی نشانه‌ی «ز».....	۳۶۸
طراحی آموزشی نشانه‌ی «م».....	۳۴۶	فعالیت ۷، ارزش‌یابی آغازین با توجه به ارتباط.....	۳۶۸
فعالیت ۱، آماده‌سازی.....	۳۴۶	فعالیت ۸، بازی برای تشکیل گروه (۳ تا ۵ نفری).....	۳۶۹
فعالیت ۲، خمیر بازی.....	۳۴۸	فعالیت ۹، شعر.....	۳۶۹
طراحی آموزشی نشانه‌ی «س».....	۳۴۸	فعالیت ۱۰، ارائه‌ی درس.....	۳۷۰
بنویسیم.....	۳۵۰	فعالیت ۱۱، تقویت مهارت مقایسه.....	۳۷۰
فعالیت ۳، بین و بگو.....	۳۵۰	فعالیت ۱۲، بازی.....	۳۷۰
فعالیت ۴، گوش کن و بگو.....	۳۵۱	فعالیت ۱۳، تعیین فعالیت خارج از کلاس.....	۳۷۱
فعالیت ۵، به دوستان بگو.....	۳۵۱	فعالیت ۱۴، بین و بگو.....	۳۷۱
فعالیت ۶، بازی.....	۳۵۱	فعالیت ۱۵، گوش کن و بگو.....	۳۷۱
فعالیت ۷، کتاب‌خوانی.....	۳۵۱	فعالیت ۱۶، به دوستان بگو.....	۳۷۱
درس ۴.....	۳۵۲	فعالیت ۱۷، بازی.....	۳۷۲
طراحی آموزشی نشانه‌ی «او».....	۳۵۲	فعالیت ۱۸، بازی.....	۳۷۲
فعالیت ۱، ورود به درس.....	۳۵۲	بنویسیم.....	۳۷۲
فعالیت ۲، پیدا کردن تصاویر.....	۳۵۳	درس ۷.....	۳۷۳
طراحی آموزشی نشانه‌ی «ت».....	۳۵۳	طراحی آموزشی نشانه‌ی «ا» - «آ» - «آه».....	۳۷۳
فعالیت ۳، ورود به درس.....	۳۵۴	فعالیت ۱، گروه‌بندی با هدف ارزش‌یابی از.....	۳۷۳
فعالیت ۴، بین و بگو.....	۳۵۵	فعالیت ۲، تصویرخوانی.....	۳۷۴
فعالیت ۵، گوش کن و بگو.....	۳۵۵	فعالیت ۳، ارائه‌ی درس.....	۳۷۴
فعالیت ۶، به دوستان بگو.....	۳۵۵	فعالیت ۴، مراجعه به کتاب.....	۳۷۵
فعالیت ۷، نمایش.....	۳۵۵	فعالیت ۵، تعمیق مطالب جدید.....	۳۷۶
فعالیت ۸، کتاب‌خوانی.....	۳۵۶	فعالیت ۶، تعیین فعالیت خارج از کلاس.....	۳۷۶
بنویسیم.....	۳۵۶	فعالیت ۷، خلاقیت.....	۳۷۶
درس ۵.....	۳۵۷	فعالیت ۸، یک پیش‌نهاد خطرناک!.....	۳۷۶
طراحی آموزشی نشانه‌ی «ر».....	۳۵۷	طراحی آموزشی نشانه‌ی «ش».....	۳۷۷
فعالیت ۱، ارزش‌یابی نمادین همراه با تشکیل گروه‌ها.....	۳۵۸	فعالیت ۹، تشکیل گروه‌ها با توجه به.....	۳۷۷

هم‌کار محترم؛

کتابی که پیش رو دارید، بخشی از یک بسته‌ی آموزشی است که اجزای آن عبارت است از:

۱- کتاب راهنمای معلم

۲- کاربرگ‌ها^۱

۳- جدول حروف الفبا ۱- کودک، بخوانیم^۲

۴- کارت‌های حروف الفبا ۱- کودک، بخوانیم

۵- جدول حروف الفبا ۲- آموزان، بنویسیم

۶- کارت‌های حروف الفبا ۲- آموزان، بنویسیم^۳

۷- چوب خط (چوب الف) ۱- کودک، بخوانیم

۸- چوب خط (چوب الف) ۲- آموزان، بنویسیم

۹- نوار صوتی^۴

۱۰- سی دی

۱- علاوه بر دستورالعملی که روی هر کاربرگ آمده، در حین خواندن کتاب راهنما به توضیحاتی برمی‌خورید که علت وجودی و چگونگی استفاده از کاربرگ‌ها را به تفصیل آورده است. تعداد کاربرگ‌ها ۱۱۲ برگ است که تنها در یک مورد لازم است از هر دو روی آن هم‌زمان کپی بگیرید.

۲- جدول و کارت‌های حروف الفبا و واج‌های زبان را در دو نمونه، خط خواندن (کودک) و خط نوشتن (آموزان) تهیه کرده‌ایم. هر دو جدول را پس از نصب کارت‌ها، از روز نخست به دیوار کلاس می‌آویزیم به‌طوری که تصویر بزرگ در معرض دید کودکان قرار گیرد و به‌تدریج بر اثر تکرار نام تصویر، با صدا آشنا شوند. پس از تدریس هر واج، کارت آن را برمی‌گردانیم تا این‌بار نوشته‌ی درشت روی کارت در برابر دید آنان باشد. برخی از کارت‌ها در دو سه نمونه آمده است. انتخاب هر کدام به اراده‌ی شما و محیط زندگی و ندرستان بستگی دارد.

۳- من و شما و نسل حاضر، به شکرانه‌ی بازیافت خط نستعلیق و احیای ارزش‌های هنری دیرینه‌ی خود، وام‌دار این سه بزرگوار هستیم؛ سید مصطفی کشفی و هادی حاج‌آقاجانی، خوش‌نویسان گرانمایه‌ی معاصر و نیز کامران انصاری هنرمند عزیزی که زحمت رایانه‌ای کردن این خط را بر عهده گرفت و به سرانجامی خوش رساند. خط نوشتن (آموزان) حاصل این هم‌کاری و هم‌فکری است.

۴- هر جای کتاب راهنمای معلم به نماد برخوردید، همان‌جا درنگ کنید؛ آن بخش در نوار صوتی آمده است.

«به کودکان و نوجوانان گوش فرادهید و مشارکت آن‌ها را تضمین کنید. کودکان و نوجوانان شهروندان پرمایه‌ای هستند که می‌توانند در ساختن آینده‌ای بهتر برای همه، یار و یاور ما باشند. ما باید حق آنان را به ابراز وجود و مشارکت در همه‌ی امور مؤثر در زندگی آن‌ها، برحسب سن و میزان بلوغشان محترم بشماریم.»

اعلامیه‌ی «جهانی شایسته‌ی کودکان» ۲۰۰۲

وضعیت کودکان جهان ۲۰۰۳، مترجم هادی غیری، تهران، یونیسف

(صندوق کودکان سازمان ملل متحد)، ۱۳۸۱

کار بزرگی پیش روی ماست! ولی عده‌ی ما زیاد است و چنانچه همگی برای بیرون کشیدن کشتی مراد از غرقاب بلا دست به دست هم بدهیم، موفقیت‌مان قطعی است؛ پس بدون فوت وقت دست به کار شویم.

وظیفه‌ی جدید مدرسه

پیر بووه

به نقل از:

شکوهی، دکتر غلام‌حسین، مبانی و اصول آموزش و پرورش، چاپ چهاردهم، ص ۱۸

به نام خدا

سخنی با هم‌کار محترم

به جمع خوانندگان کتاب ما خوش آمدید.

درباره‌ی اسم این کتاب خیلی فکر کرده‌ایم و از میان انبوه اسم‌هایی که به ذهنمان می‌رسید یا به ما پیش‌نهاد می‌شد، نام «راهنمای معلم فارسی اول دبستان، بخوانیم و بنویسیم» را برگزیدیم تا بی‌واسطه هم معنایی را که می‌خواهیم به شما منتقل کند و هم ما نیاز به توضیح و اضافات برای بیان چرایی آن نداشته باشیم. امیدواریم نام این کتاب را با محتوای آن منطبق بدانید.

از شما چه پنهان، مدت‌ها بود ما هم می‌خواستیم کاری بکنیم؛ البته نه کارستان؛ چون تجربه‌ی کارهای کارستان (۱) را داریم؛ یعنی کارهایی که نمی‌شود! کارهایی که باید بعد از مدتی صرف وقت و نیرو کنارشان گذاشت. بعداً به عقلمان رسید که بهتر است از هر چه در توان داریم، کمک بگیریم و وظیفه‌مان را انجام دهیم؛ فقط وظیفه‌مان را نسبت به معلم؛ و ناممان را در ردیف خواستاران و خریداران یوسف ثبت کنیم اگرچه به کلافی؛ و اینک این کلاف! فقط امیدواریم سر درگم نباشد.

راستش را بخواهید ما، نویسندگان این کتاب یا دست کم بیشتر ما از آن نوع معلمانی هستیم که همیشه از شنیدن حرف‌هایی از قبیل آن‌چه در این کتاب می‌خوانید، طفره می‌رفته‌ایم؛ به زبان ساده‌تر دوست نمی‌داشتیم به ما بگویند چنین و چنان کن. خوب هم به کارمان وارد بودیم و گلیتمان را هم سر کلاس، خیلی خوب از آب می‌کشیدیم؛ موفق! اما... (همیشه بعد از اما را خوب بخوانید.) اما امروز ناگزیریم اعتراف کنیم که اگر آن روزها چنین نکرده بودیم و به آن‌ها که یکی دو تا کراوات و پیراهن از ما بیشتر سر کلاس جر داده بودند، چپ‌چپ نگاه نکرده و پذیرفته بودیم که آن‌ها مویشان را در کلاس درس و با پودر گچ سفید کرده‌اند نه در آسیاب یا آرد خیازی، می‌کشیدیم تمام تجربه‌ی چندین و چند ساله‌ی آن‌ها را - که به بهای یک عمر کلاس رفتن به دست آورده بودند - دو دستی بقاییم و از آن توشه‌ی راه دور و درازمان را فراهم آریم. اما چنین نکردیم و ناگزیر، راه‌های رفته را، خود دوباره کورمال‌کورمال پیمودیم. حَقمان بود. نه؟ شما چه‌طور؟

این‌ها را از آن جهت گفتیم که بگوییم ما تجربه‌ی یک عمر تدریس‌مان را در این کتاب ریخته‌ایم. شما خود دانید که چه‌طور با آن رفتار کنید. باز یک مطلب دیگر؛ ما آدم‌هایی بودیم که کتاب زیاد می‌خواندیم اما در تمام طول خدمت رغبت نکردیم کتابی از این نوع بخوانیم. معلوم است دیگر. نه جاذبه‌ی داستانی داشت و نه با احساس و عاطفه سروکار داشت و خب، بدیهی است که به خواندن آن رغبت نمی‌کردیم. شما چه‌طور؟

اما ما زحمت‌مان را کشیده‌ایم تا برای شما کتابی از نوع دیگر بنویسیم. پیش از خواندن این مطلب، کتاب را ورق بزنید و ببینید انصافاً - از لحاظ ظاهر کتاب هم که شده - حرف‌مان درست هست یا نه؟

ورق زدید؟ خسته نباشید. حرف‌مان درست بود؟ پس باقی صحبت‌مان را گوش کنید.

پیش از همه باید بگوییم که ما می‌توانستیم کتابی به زبانی دیگر - مقصود ما را که خوب متوجه‌اید! - بنویسیم ولی ترجیح دادیم به زبان خودمان با هم سخن بگوییم. سعی کرده‌ایم با شما حرف بزنیم نه آن که برای شما کتاب بنویسیم. هر بخش و فصل آن را هم پیش از تایید و به‌به و چه‌چه از کارمان چندین بار خوانده‌ایم تا ببینیم همان معنا را می‌دهد که مقصود ما بوده‌است یا نه؛ و اگر جز آن بوده، ساده‌ترش کرده‌ایم؛ ما که نمی‌خواهیم با خودنمایی، شما را در چنبره‌ی الفاظ و اصطلاحات علمی گرفتار سازیم. ضمناً هیچ موضوعی را هم رها نکرده‌ایم مگر آن که احساس کرده‌ایم کاملاً قادر است منظورمان را برساند.

کوشیده‌ایم مخصوصاً در درس‌های نخست، هر موضوع را به چند صورت ممکن طرح و عنوان کنیم تا تصور نکنید که هر موضوع تنها و تنها یک روش یا راه حل دارد. آوردن نمونه‌های بیشتر، باید کار را برای شما ساده‌تر کند. پس به این دلیل که با تسلط بر یک شیوه

مشکلاتان حل می‌شود، راه‌های پیش‌نهادی دیگر را کنار نگذارید؛ آن‌ها را هم بخوانید و با توجه به شرایط و مخاطبان خود مناسب‌ترین و ممکن‌ترین را برگزینید یا شاید هم دوست داشته باشید تلفیقی از شیوه‌های پیش‌نهادی موجود را برگزینید. اختیار با شماست.

مطمئن باشید چیزی را - تا آن‌جا که عقلمان قد می‌داده - ناگفته نگذاشته‌ایم؛ پس اگر در نگاه اول موضوع مورد نظرتان را نیافتید، دوباره جست‌وجو کنید. شاید آن را که شما می‌خواهید، در گونه‌های جانشین، در بخش تکمیلی یا جای دیگری آورده باشیم. پیدایش می‌کنید. می‌دانید چرا با اطمینان می‌گوییم؟ چون کوشیده‌ایم خود را در کلاس به جای شما بگذاریم. البته نه تا آن حد که شما را و

تجربیهی شما را به عنوان معلم نادیده بگیریم. در کنار شما هستیم نه جانشین شما. راستی از پیش‌بینی‌های ما این نکته پیدا نیست؟ می‌دانید که ما با زبان زندگی می‌کنیم؛ می‌اندیشیم و باز هم می‌دانید که چون می‌اندیشیم، پس هستیم؛ یعنی موجودیت ما در گرو اندیشیدن ماست و ابزار اندیشیدن هم زبان است و بنابراین زبان‌آموزی یعنی تعلیم اندیشیدن و اثبات بودن. پس می‌بینید که شما با آموختن زبان، موجودی را از نیست به هست می‌آورید؛ یعنی می‌آفرینید. جدای از این که خود معلمی آفریدن است، زبان‌آموزی آفرینش مضاعف است؛ پس هر چه به آن اهمیت بدهید، در آفرینش خود موفق‌تر بوده‌اید. از سوی دیگر، از آن‌جا که زبان ظرف بقیه‌ی علوم و دانستنی‌های بشری است، هر چه ظرف را بهتر بسازید، به کم و کیف باقی علوم خدمت کرده‌اید.

راستی می‌دانید که نقش اساسی شما را این کتاب یا هر کتاب دیگری نمی‌تواند بر عهده بگیرد؟

این شماست که به کتاب جان می‌دهید؛ کتاب یک موجود بی‌جان است؛ هم‌چون یک شیء؛ و به نظر برخی نه بیشتر از یک شیء. وقتی شما آن را ورق می‌زنید و می‌خوانید، باید در دست‌های شما جان بگیرد؛ زنده شود و به وظیفه‌اش عمل کند. وظیفه‌ی این کتاب هم این است که در خدمت شما باشد؛ در خدمت بهبود کارتان. نه می‌تواند به جای شما عمل کند و نه اجازه بدهد حتی به جای شما فکر کند. شما فکر را از او بگیرید؛ بی‌روانید و عملی کنید؛ اصل شماست.

هم این کتاب و هم هر کتاب دیگری تنها می‌تواند در کنار شما به عنوان یک مشاور عمل کند که بالاخره هم ناگزیر است به خواست شما گردن بگذارد؛ چون تصمیم نهایی را شما می‌گیرید.

چه طور است با هم یک قرار بگذاریم؟ موافقت؟ ما روش‌ها و شیوه‌هایی را در این کتاب پیش‌نهاد می‌کنیم و البته فقط پیش‌نهاد می‌کنیم و مطمئن هستیم که شما هم شیوه‌ها و روش‌هایی برای ارائه و عملی کردن درس در کلاس دارید. ما این مطالب را برای شما می‌نویسیم؛ شما هم سعی کنید برای ما بنویسید. سال بعد، روش‌های پیش‌نهادی شما را در این کتاب می‌آوریم؛ با نام خودتان. موافقت؟ بگذارید بقیه‌ی هم‌کاران ما هم از سرمایه‌های فکری شما استفاده کنند.

راستی، ما در نوشتن این کتاب راهنما با یک مشکل بزرگ هم مواجه بوده‌ایم. بگذارید اول آن را با شما مطرح کنیم؛ بعد قضاوت کنید. تکلیف خودتان هم مشخص می‌شود. مشکل از آن‌جا شروع شد که وقتی می‌خواستیم تألیف این کتاب را آغاز کنیم، هر موضوعی را که می‌خواستیم با اولویت نخست در ابتدا بیاوریم، می‌دیدیم موضوع دیگری هست که ضروری‌تر به نظر می‌رسد؛ وقتی آن را انتخاب می‌کردیم، موضوع سومی پیش می‌آمد که از اولی و دومی هم مهم‌تر تلقی می‌شد. ما می‌خواستیم همه‌ی این حرف‌ها را با شما درمیان بگذاریم؛ از هیچ‌کدام هم نمی‌توانستیم چشم‌پوشیم. مشکل را درک کردید؟ به این دلیل است که گاهی ازدحام یا تراکم مطلب و موضوع پیش آمده است. فقط حوصله داشته باشید و با دقت بخش نخست را هم بخوانید.

خواهشی هم داریم؛ این کتاب را موردی نخوانید. یک شب قبل از تدریس دنبال درس موردنظر نگردید. ابتدا آن را پیش رویتان بگذارید. یک بار همه‌ی آن را بخوانید. بعداً در هر فرصتی که پیش آمد، می‌توانید به بخش‌های گوناگون آن سر بزنید.

در طراحی آموزشی و برنامه‌ریزی و ...^۱ یک تکلیف هم به عهده‌ی شما گذاشته‌ایم.^۲ سعی کنید آن را انجام دهید. انجام این تمرین / تکلیف به شما قدرت اظهار نظر و ابراز وجود می‌دهد و پی می‌برید که کار کردن با شیوه‌های نو - آن طور که ممکن است پیش‌تر تصور کرده باشید - مشکل که نیست، همانند لذت‌بخش هم هست.

لازم است بگوییم که شیوه‌ها و تکنیک‌های ارائه شده در این کتاب در نوع خود تنها نیستند. تکنیک‌ها و شیوه‌های دیگری هم می‌توان یافت یا ابداع کرد که از این هم بهتر باشد. به خاطر داشته باشید که شیوه‌های تدریس را در مغازه‌ها نمی‌فروشند؛ ابداع می‌کنند و همین که نمی‌توانیم به سادگی آن‌ها را از مغازه بخریم، نعمتی است؛ زیرا وقتی نمی‌توانیم یا نداریم، ناگزیر از آفرینش می‌شویم؛ و البته بدیهی است آن که می‌خواهد خلق کند، باید نمونه‌های زیادی دیده باشد و خلق کردن یا خلاقیت هم تعریف ساده‌ای دارد: کپی + ابداع.^۳

شما هم - مطمئن هستیم - روش‌های زیادی می‌شناسید؛ با ووی‌کردهای متفاوتی آشنا هستید؛ از تکنیک‌ها و شیوه‌های مناسبی در تدریس استفاده می‌کنید؛ اما آیا با تعریف‌های علمی و اصطلاحات خاص آن‌ها به اندازه‌ی کافی آشنا هستید؟

اگر هستید که برای ما خبر خوبی است و اگر نیستید یا کم‌تر آشنایی دارید، سعی کنید به صورت علمی بر روش‌ها و تکنیک‌ها مسلط شوید. به همین منظور اگر در سرتاسر این کتاب از روش‌ها، رویکردها، شیوه‌ها و تکنیک‌هایی استفاده کرده‌ایم، خود آن روش را در کتاب دیگری به نام «روش تدریس فارسی دوره‌ی ابتدایی» تعریف کرده‌ایم، ویژگی‌ها و کارکردهایش را، خصوصیات و فوایدش را توضیح داده‌ایم. به آن کتاب حتماً سری بزنید. بی‌ضرر نیست!

بالاخره مجبور شدیم برای این کتاب راهنما روش «پیازی»^۴ را برگزینیم. این روش را که می‌شناسید، توصیه می‌کنیم شما هم در تدریستان از همین روش استفاده کنید.

راستی، موافقت همین‌جا قدری درباره‌ی این روش و فواید و ویژگی‌های آن صحبت کنیم؟ باشد؟ پیاز را یک کل در نظر بگیرید که از اجزایی تشکیل شده است. اگر بخواهیم آن را به مخاطب بشناسانیم، دو شیوه وجود دارد:

- از یک نقطه مثلاً ساقه، تنه یا ریشه و یا حتی از تخم پیاز آغاز می‌کنیم و همه چیز را موبه‌مو به خورد مخاطب می‌دهیم و ظریف‌ترین مسایل مربوط به پیاز را تا مولکول‌های آن می‌شکافیم تا مخاطب کاملاً پیاز را درک و لمس و حس کند و سر مویی از علم به پیاز را از دست ندهد. این کار البته ممکن است مدت‌ها به درازا بکشد و بدیهی است که در چنین موقعیتی دست به کار عاقلانه‌ای هم می‌زنیم؛ یعنی دانش پیازی را به بخش‌هایی تقسیم می‌کنیم و هر روز یا هفته، مثلاً طبق برنامه، درس را پیش می‌بریم و چون تصمیم داریم همه چیز را بگوییم، در نتیجه فقط بحث ریشه‌ی پیاز، مدت‌های مدید به درازا می‌کشد و آن‌چه حاصل مخاطب می‌شود، خستگی و بی‌حوصلگی است و آرزوی آن که این درس و بحث زودتر به پایان برسد؛ اما ما غافل از

۱ - ... و چند جای دیگر هم. واقعیت این است که نمی‌توانیم همین اول کار همه چیز را بگوییم.

۲ - نفرمایید: «این‌جا هم تکلیف؟»

۳ - البته این یکی از تعاریف خلاقیت است.

۴ - عجله نکنید. حالا حالاها با این پیاز سروکار خواهید داشت.

اگر می‌خواهید درس
و مشق برای
دانش‌آموز بدل به
«زهرمه‌ی مثبت»
شود و این گریزهای
را روز جمعه هم به
مدرسه بکشاند،
اگر می‌خواهید
دانش‌آموز با اشتیاق
به کلاس بیاید،
اگر آرزو دارید
دانش‌آموز،
شب هنگام شوق
فضول در کلاستان را
در رویاهای
شبانهاش ببیند و
برای فردای مدرسه
لحظه‌شماری کند،
فقط یک راه وجود
دارد؛
کاری کنید که کتاب
درسی را همچون
یک داستان بلند
دنباله‌دار تصور کند و
هر آن، منتظر شنیدن
بقیه‌ی داستان باشد.
فقط همین.

خواست مخاطب و علاقه و سلیقه‌اش هم‌چنان به نشر علم ادامه می‌دهیم و از این که او را بی‌ربط و بی‌اعتنا به موضوع می‌یابیم، سخت برمی‌آشوبیم و شگفت‌زده می‌شویم.

• پیاز را به صحنه بیاوریم. بگذاریم مخاطب آن را لمس کند؛ بو کند، حتی اگر خواست، مزه کند، بجشد و با اطرافیانش درباره‌ی آن گپ بزند؛ آن را دست به دست بچرخاند؛ از دیگران درباره‌ی انواع پیاز بپرسد؛ اطلاعاتش را درباره‌ی پیاز به دیگران منتقل کند... والسلام.

جلسه‌ی بعد، مخاطب مقادیر زیادی اطلاعات نو درباره‌ی پیاز، از خارج گرد آورده و با خود به کلاس کشانده و دیگران را در آن شریک می‌سازد و از دیگران هم اطلاعات جدید می‌گیرد. اگر زمینه را آماده دیدیم، یک لایه از پیاز را برمی‌داریم و با کمک مخاطبان درباره‌ی آن به گپ‌وگفت می‌پردازیم. فردا نوبت لایه‌ی دیگر پیاز است و همین طور الی آخر. بحث در این باره هرگز به پایان نخواهد رسید؛ اما چند نکته در این هست که در آن نبود:

الف: مخاطب همیشه با کل پیاز (شما بگویید درس؛ بگویید مسئله؛ بگویید موضوع) روبه‌روست؛ فقط جزئی از آن را نمی‌بیند؛ با همه‌ی ابعاد آن سروکار دارد؛

ب: دانستی‌ها درباره‌ی پیاز^۱ هر روز تجدید می‌شود و هر روز نو می‌شود؛

پ: شیوه‌ی روبه‌رویی با مسئله از کل به جزء است؛

ت: معلومات جدید به فراخور فهم و پیش‌رفت توانمندی مخاطب به وی منتقل می‌شود؛

ث: اساس کار بر تکرار و استمرار و تداوم است؛

ج: مخاطب در آموزش شریک است؛ فعال است؛ نقش انفعالی ندارد؛ در نتیجه خسته نمی‌شود؛

چ: ... و خیلی مزایای دیگر که خودتان می‌توانید برای این روش کشف کنید. فکر کنید و همین‌جا بنویسید. در عمل خواهید دید.

خب، حالا ممکن است سؤال کنید که با همه‌ی این حرف‌ها و تعارف‌ها، ما چگونه از روش پیازی در تألیف کتاب حاضر استفاده کرده‌ایم. تا سؤال نکرده‌اید ما هم پاسخ نمی‌دهیم اما حالا که پرسیدید، می‌گوییم؛ موضوع از این قرار است که حتی من و شما هم در این سن و سال، حوصله‌ی خواندن مسایل و مطالب و متن‌های طولانی را نداریم. از طرفی هم ما حیف‌مان می‌آید که چیزی را بدانیم و آن را با شما در میان نگذاریم. این که شد جمع اضداد. نه؟ از یک طرف می‌گوییم نمی‌خواهیم چیزی را - تا آن‌جا که عقلمان می‌رسد - ناگفته بگذاریم؛ و از طرفی معتقدیم که حتی من و شما هم حوصله‌ی خواندن متن‌های طولانی را نداریم. حالا بر عهده‌ی ماست که این مشکل را حل کنیم و حتماً هم این کار را می‌کنیم. می‌دانید چه‌طور؟ البته وقتی خود شما کتاب را ورق بزنید، این موضوع را به وضوح درخواهید یافت اما حتماً می‌خواهید بدانید ما چه کرده‌ایم. پاسخ بسیار ساده است؛ هر مطلب را دو یا سه بار گفته‌ایم؛ به این می‌گویند خلافت. نه؟ برای پرهیز از اطاله‌ی کلام، کلام را چندبار تکرار کرده‌ایم؛ واقعیتش هم همین است؛ چرا چیزی بنویسیم که خواننده‌ی بی‌حوصله آن را تا پایان نخواند و به جرم بلندی و طول و تفصیل مطلب کنار بگذارد؟ خب، این مشکل راه حل دارد؛ بار اول، آن را بسیار مختصر و فشرده عرضه می‌کنیم. این کار دو خاصیت دارد؛ هم خواننده‌ی بی‌حوصله خسته نخواهد شد و هم مرور مجدد آن به سرعت برای همه امکان‌پذیر خواهد بود. اگر کسی طالب مطالب مفصل‌تر بود، به نشانی داده شده مراجعه می‌کند و هر چند بار که دلش خواست، می‌خواند. گونه‌ی مفصل‌تر از آن هم امکان دارد؛ می‌شود سری به آن هم زد. گفتیم که خیلی ساده است.

اصل اول معلمی را

شنیده‌اید؟

اگر نشنیده‌اید، حالا

بشنوید؛ برای

یادگرفتن هیچ وقت

دیر نیست.

سوفوملینسکی^۲

می‌گوید؛

د اصل اول معلمی

این است که به

بچه‌ها فرصت لذت

بردن از کار و

پیشبردن طعم موفقیت

در درس داده شود و

احساس غرور و

عزت نفس در وجود

آن‌ها برانگیخته شود.^۳

۱ - نگفتیم این پیاز از آن پیازها نیست که بتوانید به راحتی از شرش خلاص شوید؟

۲ - اگر سوفوملینسکی را نمی‌شناسید، پیش‌نهاد می‌کنیم به مجله‌ی رشد معلم، شماره‌ی مسلسل ۱۶۵ مراجعه کنید.

۳ - این یکی را - می‌بینید که - ما نگفتیم. گفتیم؟

و اما موضوع مهم این که با این حجم کتاب، حرف‌ها مان با شما هنوز تمام نشده است. حرف‌هایی هست که لازم می‌دانیم بشنوید؛ مثلاً آخرین روی‌کردها و روش‌های تدریس، آخرین مباحث کلاس‌داری، شیوه‌های آموزش خط و نوشتن، مباحث مربوط به یادگیری، اهمیت زبان و زبان‌آموزی، ساخت و طراحی مواد و وسایل کمک آموزشی و ... که می‌خواستیم همه را، در این کتاب با شما در میان بگذاریم اما تصدیق می‌کنید که حجم این کتاب بیش از این را بر نمی‌تابد. خب، شما اگر به جای ما بودید، چه می‌کردید؟ مطمئناً همان کاری که ما کردیم؛ نوشتن کتاب دیگری به نام «روش تدریس فارسی دوره‌ی ابتدایی». خب، ما هم همین کار را کرده‌ایم. فلسفه‌ی وجودی آن کتاب همین است.

حرف‌های دیگری هم هنوز داریم ولی بیم آن است که مقدمه از متن طولانی‌تر شود؛ به همین دلیل ختم می‌کنیم و انتظار داریم شما نوشته‌ها را هم بخوانید.

و می‌ماند فقط این نکته که بی‌سپاس‌گزاری از کسانی که این کار را به اتمام رساندند، کار ناتمام است و البته می‌دانید که برای کاری در این حد بسیارند کسانی که زحمت می‌کشند و دل می‌سوزانند و در پایان هم که می‌نگری، می‌بینی نه از همه‌شان سپاس‌گزاری کرده‌ای و نه درخورشان؛ که فقط باید بزرگواران به‌خشنود و گرنه به همه وام‌داری.

از آنان که در یادند، خانم دکتر شهین نعمت‌زاده را باید سپاس گفت که با اخلاصی شایسته‌ی خودشان، وارد میدان کار گروهی کتاب شدند و مشفقانه پا به پای ما آمدند تا آن‌گاه که طرح عظیم واژگان پایه مجالی برایشان نگذاشت اما همیشه در مشاوره رفیق راه بوده‌اند؛ و دیگر خانم عزت‌السادات حسینی، هم‌کار گرامی ما که طرح دادند و راه نمودند و خواندند و نکته‌سنجی‌ها کردند به‌جا و ارزنده؛ و دیگر عباس زاهدی، دوست بزرگی که خالصانه و بی‌چشم‌داشت نامی، حتی، تا میانه‌ی راهی که آغاز‌گرش در سال ۱۳۷۹ نیز همو بود، با گروه آمد و آمد اما «نفرین به سفر که هر چه کرد او کرد»؛ و عباس زاهدی را از ما ستاند و به غرب هدیه کرد. استاد محمد طحانی هم که به ریاضی عشق می‌ورزد و زیبایی جهان را در گرو نظم ریاضی‌وار آن می‌داند، از آغاز به کمک ما آمد تا این نوشته‌ها را با ریاضی تلفیق کند و گرچه دیری نماند - که اشتغالات گران‌مایه‌تر او را به ما نگذاشت - تأثیر نیکویش را گذاشت. پسرانم، سیاح و فرهنگ و پوریا نیز، تنها دوستان هم‌کار می‌دانند که در پایش و پالایش و تدارکات این اثر چه مایه رنج برده‌اند و دل سوزانده‌اند و مراقبت و مداومت داشته‌اند؛ اجرشان با خدا.

اما اگر دل‌سوزی و نظم و دقت و لطف و عنایت خانم‌ها، زینب مباشر امینی، صفحه‌آرا و رسام خوش‌ذوق و باسلیقه، زهرا براری تاپیست باپشتکار، فاطمه باباخانی، نمونه‌خوان و ویراستار مسئولیت‌شناس و انسیه اسدیان، ویراستار نکته‌سنج و موشکاف نمی‌بود، هرگز این کار به سامان نمی‌آمد.

و اما بیشتر وام‌دار «ف. بیگانه»، یار درد‌آشنای عزیز هستم که در «نیستی» اندیشه‌سازان در «هستی» کوفت و گرچه خود عمری مهارت «نه» گفتن آموخته بود، به خواسته‌های متوقعانه‌ی من «آری» گفت؛ بی‌کم و کاست؛ و از توش و توان مادی و معنوی خویش بر این کار، نیک مایه گذاشت. در پایان از مدیریت محترم انتشارات مبتکران، جناب آقای یحیی دهقانی که در چاپ این کتاب هم‌کاری‌های لازم را مبذول داشته‌اند و کلیه‌ی کارکنان انتشارات مبتکران که در زمینه‌ی چاپ این کتاب فعالیت داشته‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

سپاس از این بزرگان سپاس از فرد نیست؛ قدردانی از جریانی فرهنگی است که می‌داند در کدام وادی گام نهاده و از کاشته‌ها چه برداشت می‌کند؛ که گفته‌اند: آن‌که در فکر سود یک سال است، گندم می‌کارد؛ آن‌که به سود چندساله می‌اندیشد، درخت می‌کارد؛ و آن‌که به سود مدام می‌اندیشد، در اندیشه‌ی تربیت نسل‌هاست؛ فکر می‌پراکند و نور می‌درود.

با سپاس از شما که حوصله به خرج دادید و تا این جای مطلب را

خواندید.

غلام‌رضا عمرانی